

Η εμφάνιση της Βιοηθικής, ως επιστήμης (Β')

/ Πεμπτούσια

Image not found or type unknown

Συνήθως ως ημερομηνία ίδρυσης του νέου αυτού κλάδου, της βιοηθικής, εκλαμβάνεται ο Σεπτέμβριος του 1962 στο Seattle των Η.Π.Α., διότι τότε λαμβάνει χώρα η πρώτη σύγκλιση επιτροπής που θα εξέταζε βιοηθικά προβλήματα. Σκοπός της βιοηθικής επιτροπής ήταν να θέσει τα κριτήρια, βάσει των οποίων θα επιλέγονταν οι ασθενείς που θα έπαιρναν μέρος για πρώτη φορά στην τεχνική της «χρόνιας αιμοδιάλυσης». Μίας πρώιμης μορφής του τεχνητού νεφρού. Το ερώτημα που τέθηκε συνοψίζονταν στο αν τα κριτήρια θα ήταν η προσωπικότητα του ασθενούς, η οικονομική του κατάσταση, η κοινωνική του αποδοχή ή η οικογενειακή του εξάρτηση.

Φωτ.: National Eye Institute (NEI), Rhoda Baer

Η ονοματοδοσία του νέου επιστημονικού αυτού κλάδου έγινε από δύο άτομα της ιατρικής επιστήμης, τον Van Renssealer Potter, ερευνητή ογκολόγο και τον Andre Hellegers μαιευτήρα ογκολόγο. Ο πρώτος επέλεξε τον όρο «βιοηθική» (bioethics). Ο όρος βιο- (bio-) παραπέμπει στη γνώση των συστημάτων των ζωντανών οργανισμών, τη βιολογία. Το δεύτερο συνθετικό, ηθική (ethics) αναφέρεται στο σύστημα των ανθρώπινων αξιών. Ο Hellegers από την πλευρά του εισηγήθηκε για πρώτη φορά την ακαδημαϊκή χρήση του όρου. Έτσι η βιοηθική προβλήθηκε ως ο κλάδος που ερευνά την ηθική και δεοντολογική διάσταση των ιατρικών και

βιολογι-κών επιστημών. «Είναι, πιά εξειδικευμένα, ο κλάδος που εξετάζει τα ηθικά προβλήματα που ανακύπτουν από τις νέες ανακαλύψεις και τις τεχνικές παρεμβάσεις σε όλη την φύση και ιδιαίτερα στον άνθρωπο, όπως οι μεταμοσχεύσεις οργάνων, η ευθανασία, η τεχνητή γονι-μοποίηση, η γονιδιακή παρέμβαση και θεραπεία, η κλωνοποίηση, η χαρ-το-γράφηση του ανθρωπίνου γονιδιώματος κ.ά.[1]».

Αν θα θέλαμε να ακολουθήσουμε με ακρίβεια την επιστημολογία της βιοηθικής, όλα τα παραπάνω βιοηθικά ζητήματα τα οποία σχετίζονται άμεσα με την ανθρώπινη υγεία και με την ιατρική επιστήμη εμπίπτουν στην θεματολογία της βιοιατρικής ηθικής. Η βιοηθική τείνει να συμπεριλάβει στην θεματολογία της όχι μόνον τις ιατρικές εφαρμογές της σύγχρονης βιοτεχνολογίας, αλλά και όλα τα ηθικής φύσεως ζητήματα που ανακύπτουν από την σχέση του ανθρώπου με όλον τον έμβιο κόσμο και την δράση του μέσα σε αυτόν. Υπό αυτήν την έννοια τα όρια της βιοηθικής εκτείνονται από τον ιπποκρατικό προβληματισμό για την ηθική της ιατρικής ως τη βιοϊατρική τεχνολογία καί τη σχετικά μοντέρνα ηθική προβληματική της οικολογικής κρίσης.[2] Βέβαια πρέπει να παραδεχθούμε ότι η κυρίαρχη άποψη για το περιεχόμενο της βιοηθικής ότι η βιοηθική αποτελεί σύγχρονης προέκταση της ιατρικής ηθικής. Ωστόσο για πολλά ζητήματα τα οποία ανακύπτουν στις μέρες μας από τη χρήση της σύγχρονης βιοτεχνολογίας και δεν σχετίζονται άμεσα ή κατά το μεγαλύτερό τους μέρος με ιατρικές εφαρμογές, τότε αποβαίνει ιδιαίτερη χρήσιμη για τον ερευνητή η προσφυγή στην ευρύτερη και όχι στην στενή έννοια της βιοηθικής.

Αν θα θέλαμε να συμπυκνώσουμε σε ένα διάγραμμα τους στόχους της Βιοηθικής υπό την ευρεία της έννοια, θα μπορούσαμε να τους καταγράψουμε ως εξής:

- να αναπτυχθεί η ηθική και φιλοσοφική βάση για αρμονική συνεξέλιξη της ανθρωπότητας και του βιο-περιβάλλοντος
- να προωθηθούν οι βιοκεντρικές ηθικές αξίες που οδηγούν στο βιο-πολιτισμό, εξασφαλίζοντας καλύτερη υγεία και ποιότητα ζωής,
- να ευαισθητοποιηθεί το κοινό ως προς την ανάγκη αντιμετώπισης των ηθικών διλημμάτων που προκαλούνται από την πρόοδο της τεχνολογίας,
- να επανέλθει η ηθική υπευθυνότητα απέναντι στα δικαιώματα του βίου,
- να γίνει κατανοητή η αλληλεξάρτηση ανάμεσα σε όλες τις μορφές ζωής,
- να διαφωτιστούν οι ηθικές διαστάσεις που προκύπτουν από τις εφαρμογές της σύγχρονης βιο-τεχνολογίας[3].

Ένα βιοηθικό ζήτημα το οποίο εμπίπτει στην θεματική της ευρίας έννοιας της βιοηθικής, η οποία περιλαμβάνει τις σχέσεις του ανθρώπου με όλον τον έμβιο κόσμο, χωρίς βέβαια να σημαίνει ότι δεν έχει και ιατρικές προεκτάσεις, είναι και η

συνθετική βιολογία με τις εφαρμογές της. Ήδη όπως είδαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο, μπήκε στο «μικροσκόπιο» της Ευρωπαϊκής Ομάδας για την Ηθική και Δεοντολογία (EGE). Αυτό σημαίνει ότι πρόκειται να απασχολήσει, και ήδη απασχολεί, και τις εθνικές επιτροπές η πανεπιστημιακή κοινότητα, η Εκκλησία, τα διάφορα φόρα δημοσίων συζητήσεων, ομίλους βιοηθικού προβληματισμού, ιατρικούς συλλόγους κ.ά. Στην βιοηθική προσέγγιση της συνθετικής βιολογίας, την οποία θα επιχειρήσουμε θα στηριχθούμε τόσο στις αρχές του «σκληρού πυρήνα» της βιοηθικής, την βιο-ιατρική ηθική, όσο και στον τρόπο με τον οποίο η βιοηθική αντιμετωπίζει τα ζητήματα ευρύτερου ενδιαφέροντος.

[1] Νικολάου Κόϊου, *Ηθική Θεώρηση των Τεχνικών Παρεμβάσεων στο Ανθρώπινο Γονιδίωμα*, σ.110.

[2] W. Korff, *Einführung in das Project Bioethik, Lexikon der Bioethik*, τόμ. 1, Gütersloh 1998, σ.7.

[3] Ν. 2619-ΦΕΚ Α'132/19/6/98, «Κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας του ατόμου σε σχέση με τις εφαρμογές της βιολογίας και της ιατρικής: Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Βιοϊατρική», στην ιστοσελίδα: <http://www.dr-med.gr/docs/2619.doc>.

***Παρατήρηση:** Το παρόν άρθρο αποτελεί συνέχεια του αφιερώματος στη συνθετική βιολογία. Πρόκειται για μια μεγάλη έρευνα, αναθεωρημένη έκδοση μεταπτυχιακής-διπλωματικής εργασίας που κατατέθηκε στο ΕΑΠ και πραγματοποιήθηκε από τον θεολόγο Στέφανο Καραούλη με επιβλέποντες τους Ν. Κόϊο και Αν. Μαρά.